

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43
Nisan 2016 April 2016
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

KIRSAL TURİZMDE YEREL SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ: BALIKESİR İLİ ÖRNEĞİ THE ROLE OF LOCAL NON-GOVERNMENTAL ORGANISATIONS IN RURAL TOURISM: THE EXAMPLE OF BALIKESİR PROVINCE

Gülay ÖZDEMİR YILMAZ**
Dilvin ATEŞAÇAR***

ÖZ

Kırsal turizm, hem kırsal alanlarda insanlarla iç içe olan, hem de doğal kaynakların bulunduğu bir turizm türüdür. Dünyada bazı ülkeler kırsal turizm alanında ilerlemeler gerçekleştirirken; Türkiye önemli bir potansiyele sahip olmakla birlikte istenilen gelişmeyi gösterememiştir. Eğitim seviyesinin yükselmesi, ulaşım ve iletişim imkanlarının gelişmesi, kültüre duyulan ilginin artması, yöresel yemeklere ilginin artması, ekolojik yaşam bilincinin gelişmesi kırsal turizmin gelişmesi için gerekli unsurlardan bazılarıdır. Kırsal bölgelerin tarihi, doğal ve kültürel değerlerini yerli ve yabancı turistlerin ilgisine sunarak kırsal turizme olan eğilimi arttırmaları gerekmektedir. Bu süreçte ise, yerel paydaşlara önemli görevler düşmektedir. Özellikle de yerel Sivil Toplum Kuruluşlarının bu süreçte üstlendikleri görevlerin ve etkin olup olmadıklarının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, Balıkesir’deki Yerel Sivil Toplum Kuruluşlarının kırsal turizm faaliyetlerinde etkili ve yeterli olup olmadıklarını, çalışmalarında kırsal turizme gösterdikleri gerekli desteği ve önemi araştırmaktır. Araştırma betimsel özellikte olup; veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Balıkesir, Türkiye’nin batısında olmasına karşın Anadolu kültürünü yaşaması ve zengin doğal ve ekolojik yapısı ile önemli bir kırsal turizm potansiyeline sahip olması nedeniyle araştırma alanı olarak seçilmiştir. Bu amaçla Balıkesir ilindeki 42 sivil toplum kuruluşuna anket uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre genel görüş; sivil toplum kuruluşlarının, kırsal turizmin gelişebilmesi için, yöre kültürünün sürdürülebilirliğini amaçlama, bölge turizminin çeşitlendirilmesi çalışmalarına katkı yapma, kırsal turizmi geliştirme çalışmalarına destek verme, turizm etkinliklerinin yöredeki diğer mahalle ve köylere yayılması konusunda çalışmalarda bulunma, yörenin sanatsal ve geleneksel kültürünü korumak için çalışmalar yapma, doğal çevreyi koruyarak kırsal turizmin gelişmesini amaçlama, ekolojik dengeyi korumak için çalışmalar yapma gibi konularda daha etkili oldukları söylenebilir. Turizm için en önemli görevlerinden olan tanıtma ve pazarlama, halkın bilinçlendirilmesi gibi konularda ise zayıf kaldıkları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, Yerel Sivil Toplum Kuruluşları, Balıkesir.

ABSTRACT

Rural tourism is a type of tourism type that not only within people, but also includes natural sources. While certain countries in the world is making progresses at rural tourism department; with having a big potential; Turkey could not show process demanded. Rising of education level, developing of transportation and communication facilities, rising of interest depending on culture, rising of interest to local food, developing of ecological life consciousness are some of the necessary elements in order to develop rural tourism. It is necessary that tendency to rural tourism must be risen by presenting rural areas’ historical, natural and cultural values to local and foreign tourists’ interest. In this process, local sharers have big tasks. It is thought that especially Civil Society Foundations’ tasks undertaken in this process and whether they are efficient or not is quite important. This study’s aim is to research that whether Local Civil Society Foundations in Balıkesir are affective and enough at rural tourism activities or not, their necessary support and importance at their working. The study is descriptive property; survey has been used in order to gather information. Balıkesir has been selected as search tool, because of that although it is in the West of Turkey, it lives Anatolian culture and with rich, natural and ecological structure, it has an important rural potential. For this purpose, poll have been taken to 42 civil society organisations in Balıkesir. General view according to research signs; in order to develop rural tourism, it can be said that they are more effective on matters like aiming to maintainability of region culture, contributing to works of diversity of region tourism, supporting to works of developing to rural tourism, carrying out a work about spreading of tourism activities to other neighbourhood and villages at the region, carrying out Works in order to save region’s artistic traditional culture, aiming to develop rural tourism by saving natural environment, carrying out works in order to save ecological balance. It can be said that presentation and marketing one of the most important duties for tourism has remained weak about matters like raising the awareness of public.

Key Words: Rural Tourism, Local Civil Society Foundations, Balıkesir.

1.GİRİŞ

Günümüzde turizm talebi deniz-kum-güneşin yanı sıra, doğa, tarih ve kültür amacı güden alternatif turizm türlerinden kırsal turizmin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu alternatif turizm türlerinin ortaya çıkmasını sağlayan etkenlerin başında artan eğitim düzeyi, refah düzeyinin artması, hava kirliliği, gürültü, büyük şehirlerde yaşayan insanların günlük hayatın stresinden ve iş yoğunluğundan kurtulmak için arayış

* Bu çalışma, 8-11 Ekim 2015 tarihleri arasında Afyon’da düzenlenen 4.Kırsal Turizm Kongresi’nde sunulan bildirinin yeniden gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş halidir.

**Yrd.Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü.

*** Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği A.B.D.Yüksek Lisans Öğrencisi.

içinde olmaları ve doğaya karşı artan özlemleri olarak gösterilebilir (Uçar vd.,2010: 3). Kırsal turizmin gelişmesi ve hala gelişmeye devam etmesi, öncelikle organik ürünlere duyulan ilginin artması, sağlıklı yaşam bilincinin gelişmesi, macera, reklam-tanıtım, kırsal örgütlerin kurulması, geleneksel kıyı turizminden sıkılma gibi nedenler kırsal alanlara yönelmelerine sebep olmuştur. Bireylerin kültürel eserleri görmek istemeleri kırsal turizm üzerinde olumlu etkiler yaratmıştır (Ahipaşaoğlu, 2006: 23).

Kırsal turizm dünyanın en hızlı gelişen ve büyüyen turizm endüstrisinin bir alanıdır. Önceleri kırsal turizm kavramı ulusal boyutta iken ulaşım olanakları ve iletişim teknolojisinin gelişmesi ile birlikte uluslararası bir boyut almıştır (Özçatalbaş, 2006: 273). Kırsal alanlardaki turizm aktiviteleri bütün turizm alanlarındaki turizm aktivitelerinin %10-20' sini oluşturduğu düşünülmektedir (Soykan, 2006: 72). Kırsal turizmin dünya genelinde yaygınlık kazanmasıyla birlikte, kırsal turizm Akdeniz ülkelerinde kırsal kalkınmanın önemli unsurlarından biri olarak görülmektedir. Kırsal alanların kalkındırılması için, bölgesel turizm planlaması yapılmakta, uygun projeler uygulamaya geçilerek turizm talebi artırılmak amaçlanmıştır. Bu aşamalar içerisinde birçok Sivil Toplum Kuruluşu (STK) da yer almaktadır. Akdeniz ülkeleri arasında Türkiye turizm endüstrisinde önemli bir potansiyele sahip olmasına rağmen istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Türkiye' de kırsal alanlarda turizmin, ekonominin verimli bir sektörü olarak geliştirilmesi amaçlanıyorsa, öncelikle koordinasyon sağlanmalıdır. Kırsal ekonominin gelişmesi devlet, sivil toplum kuruluşları ve halkın işbirliği ile gerçekleştirilebilir (Aydın ve Selvi, 2012: 146). Özellikle STK'lara önemli görevler düşmektedir.

Bu çalışmanın amacı, kırsal turizm açısından zengin potansiyele sahip Balıkesir'deki yerel STK'ların kırsal turizm faaliyetlerinde etkili ve yeterli olup olmadıklarını, çalışmalarında kırsal turizme gösterdikleri gerekli desteği ve önemi araştırmaktır.

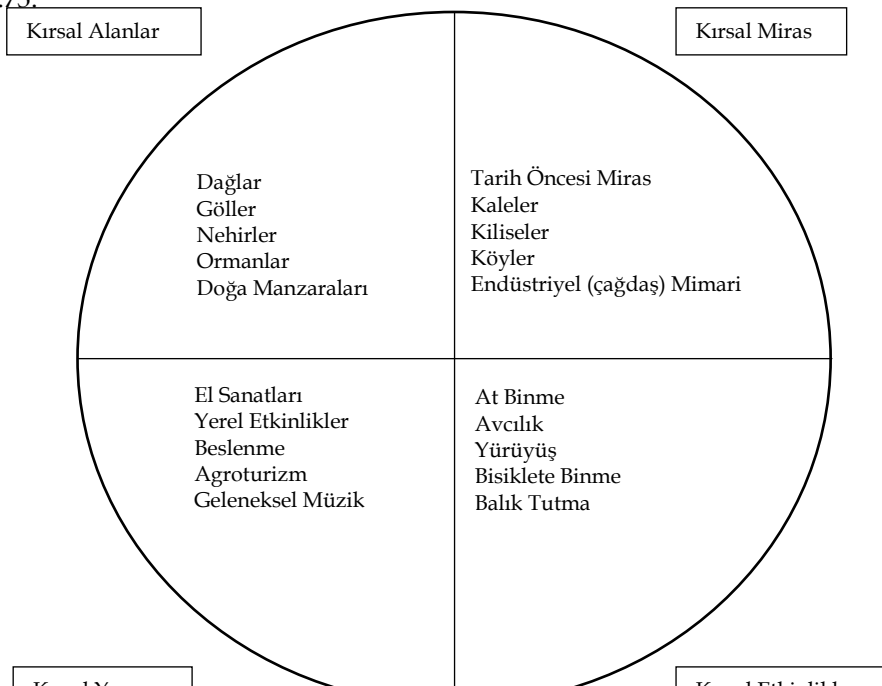
2. İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Kırsal Turizm

Kırsal turizmin tanımına geçmeden önce kırsal alanın tanımını yapmakta yarar vardır. Türkiye' de 1924 tarihli köy kanununa göre 20.000'den daha az nüfusa sahip yerleşim birimleri kırsal alan olarak tanımlanmaktadır (Esengün, 2005: 168). Turizm anlamında "kırsal" ın taşıdığı anlam; kıyı turizmi merkezleri dışında kalan kentsel yerleşimlerden uzakta kırlara özgü doğal ve kültürel yapının korunduğu tenha, yapaylıktan uzak alan olarak açıklanabilir (Küçükaltan, 2002: 152). Kırsal turizm ise, genel olarak bir köy evinde çiftlikteki bir odada ya da ahşap bir dağ evinde konaklayarak o yöreye özgü etkinlikleri izlemek ya da katılmak suretiyle kırsal kültürle tanışmak, kaynaşmak ve böylece bir tatil geçirmek anlamına gelir (Sarı ve Karabulut, 2006: 719). Kırsal turizm kavramı diğer bir tanımla "kırsal alanlarda meydana gelen mağara turizmi, yayla turizmi, av turizmi, ekoturizm, köy turizmi, çiftlik turizmi gibi turizm çeşitleri de kırsal turizm alanı içinde bulunmaktadır (Soykan, 2003: 4).

Kırsal alanlarda gerçekleşen bir turizm çeşidi olan kırsal turizm çok yönlü bir etkinlik alanıdır. Kırsal turizmde bisikletli ve atlı doğa gezileri, rafting, kayak, termal turizm, avcılık ve balıkçılık, alışveriş, macera, spor, sanat, tarih ve etnik yapıyla ilgili aktiviteler kırsal turizmin kapsamına içerisinde yer almaktadır. Kırsal turizm kavramı tanımlanırken bazı bileşenler ortaya konulmuştur. Bu bileşenler aşağıdaki şemada gösterilmektedir. Şemaya baktığımız da kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği yerlerin özellikleri üzerine odaklandığı, bazılarının ise turistlerin farklı bir turizm faaliyeti beklentilerinin olduğu görülmektedir. Kırsal alanlarda ortaya çıkan bir turizm çeşidi olarak kırsal turizm çok yönlü ve kompleks bir aktivitedir (Soykan, 2006: 73).

Şekil 1: Soykan, F. (2006). Avrupa'da Kırsal Turizme Bakış Kazanılan Deneyim, II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, ss.73.

2.2. Kırsal Turizmin Gelişimi ve Sivil Toplum Kuruluşları

Turizmin gelişiminde boş zaman ve gelir faktörleri etkili olsa da kırsal turizmin gelişiminde eğitim ve kültür düzeyinin artması çevre ve turizm bilincinin gelişmesi önemli bir yer tutmaktadır. Bu faktörlerin yanı sıra turistlerin daha sakin ve doğal yapısı bozulmamış alanlara yönelmeleri, sağlıklı yaşam bilinci, organik gıdalara ilginin artması, sessizlik ve sükunet arayışı kırsal turizm adı verilen bir turizm türünün doğmasını ve gelişmesini sağlamıştır (Soykan, 2003: 7).

Son yıllarda dört ve beş yıldızlı oteller yerine doğa ile iç içe köy evlerinde, çiftliklerde veya dağ evlerinde tatillerini geçirmek amacı ile kırsal turizmi tercih eden şehirli turistlerin sayısı gün geçtikçe çoğalmaktadır (Kösebalan, 1996: 146). Avrupa’ da ise son yıllarda birçok ülke kırsal turizme büyük ölçüde ilgi göstermeye başlamıştır. Özellikle 1980’li yıllardan itibaren Fransa, Almanya, İngiltere gibi Avrupa ülkeleri de kırsal turizm işletmelerinin sayısında önemli bir artış olmuştur (Akça, 2004: 64). Avrupa Birliği’ne üye ülke vatandaşları arasında yapılan bir ankette “tatile gidecek bir yer seçerken tercih için en çekici noktalar nelerdir?” sorusuna turistlerin %56’sı doğa harikaları (şelale, mağara, dağ gibi) görmek ve %37’si bozulmamış doğal bir çevre cevaplarını vermişlerdir (Akça vd., 2001: 31). Fransa’ da kırsal turizm anlayışı şehirden fazla uzakta olmayan bununla birlikte huzurlu, sakin yerler tercih edilmektedir. Fransa’ da kıyı kesimlerde ve dağlarda turistik yerlerin çeşitlendirilmesi kamu tarafından desteklenmektedir. Devlet ve yerel topluluklar arasında yapılan sözleşmeler turistik akışın daha iyi dağılımı için desteklenmektedir (Soykan, 2000: 25). Almanya’ da kırsal turizm 150 yıl ve daha öncesine dayanmaktadır. İlk tatiller kente yakın köylerde ve yamaç bölgelerinde yaşanmıştır. İlerleyen yıllarda turizmin esas hedefi çiftçilere ekonomik fayda sağlamak olmuştur. Mevsimlerin değişkenliği bu bölgede kırsal ve çiftlik turizminde ana etken oluşturmaktadır. Almanya’ da görülen kırsal turizm yöre halkına ek gelir sağlamakla birlikte özellikle kent insanlarına kırsal alanları özendirmiştir (Akça vd., 2001: 30). İngiltere’de kırsal turizm ve günübirlik kırsal rekreasyonel etkinliklere katılma oranı çok yüksektir. 1991 yılı rakamlarına göre, her dört İngiliz’den üçü, kısa ya da uzun tatillerinde (boş zamanlarında) kırsal alanlara gitmiştir. Kırsal turizmde genellikle çiftlikler kullanılmaktadır. Bunun yanında, İskoçyalılar pek çok ulusal ve bölgesel doğa parkını yeşil turizme açarak, hafta sonu yürüyüşçüleri ya da kısa süreli konaklamaya gelenler için çeşitli olanaklar sunmaktadır (Soykan, 2000: 21). Türkiye’ de kırsal turizm denildiği zaman; kır düğünleri, doğa yürüyüşleri ve doğa sporlarını içine alan açık hava rekreasyon etkinlikleri, yol kenarındaki eski yerleşim kalıntıları, alışveriş ve yemeği kapsayan günübirlik köy ziyaretleri akla gelmektedir. Bunların yanında sergilerin teşhir edildiği kermeslere, yerel tat ve gurmelerin olduğu kırsal mekanlara bireysel ya da seyahat acentaları tarafından günlük geziler düzenlenmektedir (Soykan, 2003: 6).

Avrupa’da kırsal turizm yerel alanların kalkındırılmasında önemli bir güç olarak görüldüğünden kapsamlı bir örgütlenmeyle kırsal turizm yönetilmektedir. Bu amaç doğrultusunda kırsal turizme yönelik çeşitli dernek ve birlikler kurulmuştur. Örneğin, Fransa’da 1989 yılında köylüler, çiftçiler, yerel yöneticiler ve mülk sahipleri ortaklaşa bir dernek kurmuşlar ve daha sonra kendilerine en yakın ulusal bir derneğe üye olmuşlardır. Böylece dernek üyeleri evlerini kiraya vermişler, kır gezileri, uzun süreli yaya ve atlı doğa yürüyüşleri ile kırsal turizm faaliyetlerine katılarak önemli gelir elde etmişlerdir (Soykan, 2000: 26).

Kırsal alanlarda tarım ve hayvancılık o bölgenin ekonomik faaliyetlerini oluşturur. Bunun yanı sıra yöreye ait el sanatları, festivaller ve şenlikler başlıca gelir kaynaklarıdır. Bir yörede kırsal turizmin gelişimi hem olumlu hem olumsuz etkiler yaratmaktadır. Kırsal turizm potansiyelinin olduğu bir yerde bilinçsizce ve yanlış kullanımı sonucu geri dönülemez kalıcı etkiler bırakmaktadır. Bunların başında tarım alanlarının tahribi, kırsal nüfusun göçü ve ekosistem dengesinin bozulması gösterilebilir. Kırsal alanlarda böyle yıkıcı sorunların meydana gelmemesi için bir takım çalışmalar yapılmalı, önlemler alınmalıdır. Bu çalışmaların yapılabilmesi gerekli örgütlenmenin sağlanmasını gerektirmektedir. Bu amaçla yerel alanlarda köy evleri ve kırsal tatil köyleri gibi konaklama mekânlarının inşasına ve işletilmesine yönelik dernekler ve birlikler faaliyet göstermektedir (Soykan, 1999: 73-75). Turizm işletmelerinin STK’ lar ile işbirliği içerisinde olması, bir ülkenin turistik ürünlerinin pazarlanmasına, yurt dışında ülke imajının yükselmesine ve ülkenin tanıtımına çok daha büyük katkılar sağlayabilecektir. STK’ların bu alanda yapacağı çalışmalar, kamu ve özel sektörün yapacağı tanıtım çalışmalarının tamamlayıcısı olacaktır. Günümüzde sivil toplum inisiyatiflerinin dünyada etkinliklerinin yükselmesi, turizm sektöründeki meslek kuruluşlarını ve işletmelerini bu tür örgütlerle daha sıkı iş birliği yapmaya yöneltmiştir. STK’lar turizm alanında yer alan faaliyetlerle doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantılı olabilirler. Turizm işletmelerinin ve meslek kuruluşlarının STK’lar ile işbirliği yaparak, bir yandan ülkenin turistik ürünlerini pazarlarken diğer yandan ülkenin tanıtımına çok daha büyük katkılar sağlayabilirler. Bununla birlikte yurtdışında ülke imajının yükselmesine yardımcı olurlar (Yavuz, 2003: 91). Ulusal ve uluslararası alanda kırsal turizm gelişimine yönelik faaliyet gösteren Asociacion Agroturismo, Agriculture et Tourisme, Farm Holiday Bureau, Anagritur, Agriturist, Euroter, Eurovillages

gibi pek çok STK bulunmaktadır. Bu kuruluşlardan biri olan “Uluslararası Kırsallık-Çevre Kalkınma Derneği” sınır ötesi gruplarla birlikte seminerler düzenlemektedir. Bu seminerlerde ülkelerin kırsal turizm sorunları, çözüm önerileri, ülkelerde uygulanan kırsal turizm programları ve benzeri konular ele alınmaktadır (Soykan, 2000: 22).

STK’ların işlevlerini ise şu şekilde özetleyebiliriz (Karakuş, 2006: 25; Özalp, 2008: 30):

- STK’lar kamuoyu oluşturarak bireylerin taleplerini dile getirmeleri için uygun ortam sağlamaktadır.
- STK’lar devletin eylemlerinin sivil toplum tarafından denetlenmesine olanak sağlar ayrıca devlet karşısında bir koruma sağlama işlevi görmektedir.
- STK’lar demokrasinin gelişmesine yardımcı olur.
- STK’lar egemen aktörlere karşı dengeleri sağlayan bir etken olarak işlev görmektedir.
- STK’lar bireylerin siyasi kültürlerini geliştirir.
- STK’lar toplumsal sorunlara çözüm üretmek amacıyla yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktadır.
- STK’lar toplum içinde çalışmalarıyla ön plana çıkmış kişilere ve kurumlara maddi ve bilimsel destek olmaktadır.
- STK’lar kamu kurum ve kuruluşları ile ortak projeler yapmak, akademik çevreyle birlikte aydınlatıcı kongre, konferans, seminer, toplantı gibi aktiviteler gerçekleştirmektedir.
- STK’lar uluslar arası gönüllü kuruluşlarla belirli bir konuda işbirliği yaparak insanlık ve tabiat yararına çalışmaktadır.
- STK’lar Dünya Bankası, UNESCO, Birleşmiş Milletler gibi kuruluşların mali kaynaklarından milli platformda yararlanmak için bu kuruluşlarla düzenli ilişkiler yürütmek. Gerektiğinde yapısal reform ve mevzuat uyum çalışmalarını hayata geçirmektedir.
- STK’lar yurt içi ve yurt dışı fon ve desteklerden yararlanmak için araştırma ve geliştirme merkezi kurarak sürekliliğini sağlamaktadır.
- STK’lar toplumsal sorunların çözümünde devletle işbirliği yapmaktadır.
- STK’lar devlet yönetiminin etkili, verimli, sorumlu, şeffaf bir hal alması için çalışmalar yapmaktadır.
- STK’lar herkesin aktif vatandaş olarak yönetime katılmasını sağlamaktadır.

Yukarıda işlevleri verilen STK’ların toplum yararına çalışan, demokrasinin gelişimine katkıda bulunan, kar amacı gütmeyen, hükümetten bağımsız ve kamu yararına çalışan, hukuk çerçevesinde yapılmış ve faaliyetlerini gönüllülüğe ve rızaya dayalı olarak belirli uzmanlık alanlarında kamusal hizmet ve fayda sunan, kendi kendine yönetebilen kuruluşlar olduğu söylenebilir (Erözden, 2000: 13). Türkiye’ de farklı yasal statüler açısından bakıldığında beş tür sivil toplum örgütlenmesi ortaya çıkmaktadır. Bunlar:

- Dernekler
- Vakıflar
- Sendikalar
- Meslek Örgütleri
- Kooperatifler
- Birlikler

Türkiye Cumhuriyeti mevzuatında STK’lar arasında dernek ve vakıflar en aktif olanlarıdır. Vakıf ve derneklerin büyük çoğunluğu sosyal dayanışma ve sosyal hizmet odaklı çalışıp, politikaları etkilemeye yönelik etkinliklere ve savunuculuk faaliyetlerine daha az rastlanmaktadır (İçduygu vd.,2011: 61-63). STK’ların temel amacı, devlet karşısında güçsüz kalan siyasal görüşlerin arkasındaki toplumsal desteği arttırmak bilinçli yurttaş katılımlarını güçlendirmektir. STK’ların gerçekleştirdiği etkinlikleri en önemli özelliği ise yardımsever nitelikte kuruluşlar olmalarıdır (Erol, 2007: 340). Hangi alanda faaliyet gösterirlerse gösterebilir halkın yaşam kalitesini arttırmak için çalışırlar. Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TURÇEV) gibi kuruluşlar kültür ve tabiat değerlerini koruma, doğal alanlara olan duyarlılığın artmasını sağlamak, turizm hareketlerini teşvik etmek ve turizm ürünlerini topluma tanıtmak için çalışırlar (Demirkol vd.,2007: 805). STK’lar farklı alanlarda faaliyet gösterebilirler de çoğunluğu turizme doğrudan ya da dolaylı olarak etki edebilirler. Örneğin; dini ve kültürel amaçlı STK’lar tarihi camii, ibadethane, medrese ve diğer tarihi ve kültürel eserlerin korunmasında ve ziyarete açılmasında, eğitim amaçlı STK’lar yerel yönetimlerle ve diğer paydaşlarla birlikte kırsal halka turizm eğitimi verilmesinde önemli katkılar sağlayabilir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Değişen demografik yapı ile birlikte deniz-güneş-kum şeklindeki klasik tatil anlayışı, insani ilişkilerin daha samimi ve yüz yüze olduğu, şehrin gürültüsünden uzak, doğal yapısı bozulmamış kırsal alanlara doğru yönelen eğilimler şeklinde değişmeye başlamıştır. Dünyada bazı ülkeler kırsal turizm alanında ilerlemeler gerçekleştirirken; Türkiye kırsal turizm açısından iyi bir potansiyele sahip olmasına rağmen istenilen yere ulaşamamıştır. Bu potansiyelin daha iyi kullanılması için çeşitli kurum ve kuruluşlara ihtiyaç duyulmaktadır. Kırsal turizm geniş bir örgütlenmeyle ve katılımı yönetilmek durumundadır (Aydın ve Selvi, 2012:149). Bu kuruluşlardan biri olan STK'ların faaliyetleri de önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmanın amacı, yerel STK'ların kırsal turizm faaliyetlerinde etkili ve yeterli olup olmadıklarını, çalışmalarında kırsal turizme gösterdikleri gerekli desteği ve önemi araştırmaktır. Bu çalışmada zengin doğal ve ekolojik yapısı ile önemli bir kırsal turizm potansiyeline sahip olan Balıkesir ilinde faaliyet gösteren STK'ların kırsal turizme etkilerinin olup olmadığını ortaya koyabilmek amaçlanmıştır. Araştırmacıların bilgisi dahilinde konu ile ilgili araştırmaların sınırlı olduğu söylenebilir. Bu nedenle, yapılan bu çalışmanın ilgili yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Balıkesir ilinde turizm ve çevre amaçlı faaliyet gösteren STK'lar (Dernekler, Vakıflar ve Birlikler) oluşturmaktadır. Araştırmada Balıkesir ilinin seçilme nedeni, İzmir, Ankara ve İstanbul gibi üç büyük ilin meydana getirdiği üçgenin ortasında bir geçiş noktası konumunda olması nedeniyle tarihi, turizm, doğal ve folklorik değerler bakımından zengin bir olmasıdır (Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2014). Hristiyan ve Türk dönemlerine ait zengin kültür varlıkları, değerlerine ve turistik kaynaklara sahiptir (Gürdal, 2006: 229). Kırsal turizm kapsamında Balıkesir ili sınırları içinde ekoturizm, kuş gözlemciliği, endemik bitki gözlemciliği, mağara turizmi, av turizmi, yayla turizmi, kamp ve karavan turizmi, trekking ve dağ turizmi gibi imkanlar bulunmaktadır (Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2014). Balıkesir kırsal turizm potansiyeli ile hem bitkisel hem de hayvansal üretimde Türkiye'nin önde gelen illerinden biridir.

Araştırmada sadece turizm ve çevre amaçlı STK'ların seçilmesinin, kuruluş amacı turizm olmayan diğer STK'ların dahil edilmemesinin nedenleri; yapılan görüşmeler sonucunda faaliyet gösteren STK'ların konuya oldukça uzak olmaları, ilgisiz kalmaları, anket formundaki soruları yanıtlamak istememeleri ve Balıkesir İl Dernekler Müdürlüğü'nden alınan dernekler listesindeki bazı dernekler ile ilgili bilgilerin yanlış olması ya da derneklerin çoğu zaman kapalı olmasıdır. Veriler 1- 23 Eylül 2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Balıkesir ilindeki STK'ların listeleri Balıkesir Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Balıkesir Valiliği Dernekler İl Müdürlüğü, Türkiye Belediyeler Birliği'nden temin edilmiştir. Araştırmada zaman, enerji ve para gibi maliyetlerden tasarruf edebilmek amacıyla evreni temsil yeteneğine sahip örnekleme alma yoluna gidilmiştir. Araştırmada Olasılık Dışı Örnekleme Yöntemlerinden Amaçlı (Kasti) Örnekleme Yöntemi seçilmiştir. Amaçlı (Kasti) Örnekleme Yönteminde, örnekleme dahil edilecek birimleri, araştırmacı önceki bilgi, deneyim ve gözlemlerinden hareketle araştırmanın amacına uygun olarak kendi yargısıyla belirler(Ural ve Kılıç 2013: 43) 62 STK'nın 19 tanesi merkezde 43 tanesi ise ilçelerdedir. 62 STK'nın ise 42 tanesine ulaşılabilmektedir. Geri dönüş oranı %68'dir.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Teknikleri

Veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; sosyo-demografik özellikleri içeren sorulardan, ikinci bölüm STK'lar ile ilgili bilgileri içeren sorulardan, son bölüm ise yerel STK'ların kırsal turizme etkilerine ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Ankette yer alan soruların cevaplandırılmasında demografik özellikler ve STK'lar ile ilgili sorularda muhtelif seçenekler sunulup, kırsal turizm ile ilgili sorularda 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeği kullanılmasının amacı, sayısal olmayan verilerin sınıflandırılabilmesini ve değerlendirilebilmesini sağlamaktır. 5'li Likert ölçeği 1="Kesinlikle Katılmıyorum", 2="Katılmıyorum", 3=" Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum ", 4="Katılıyorum", 5="Kesinlikle Katılıyorum", şeklinde düzenlenmiştir. Yerel STK'ların kırsal turizme etkilerine ilişkin sorular oluşturulurken Aydın ve Selvi'nin (2011) ve yine Aydın ve Selvi'nin (2012) çalışmalarından yararlanılmıştır. Soru formu 34 önermeden oluşmaktadır. Demografik özellikleri içeren sorular 5, STK'lar ile ilgili bilgileri içeren sorular ise 4 tane dir.

3.4. Verilerin Analizi ve Güvenirlik

Çalışmada elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Güvenirlik analizi için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Yerel STK'ların kırsal turizme etkilerine ilişkin ifadelerin güvenirlik katsayısı 0,96 olarak bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen verilerin yüzde ve frekans dağılımları hesaplanmış; yöneticilerin demografik özellikleri ile STK'ların kırsal turizme etkileri

konusundaki görüşlerine ilişkin istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi ve t-testi yapılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmaya katılan 42 STK yöneticisinin % 83,3'ü (n= 35 kişi) erkek, %16,7'si (n= 7 kişi) kadın olup; % 28,6'sı (n=12 kişi) 31-40 yaş ve 51 ve üzeri yaş grubu aralığındadır. %23,8'i (n=10 kişi) 41-50 yaş grubu, %8'i ise (n=8 kişi) 30 yaş ve altı yaş grubu aralığındadır. Yöneticilerin %66,7'si (n= 28 kişi) evli,%28,6'sı (n=12) bekar, %4,8'i ise(n= 2 kişi) diğer seçeneğini işaretlemiştir. %57-1'i (n=24 kişi) üniversite mezunu, %33,3'ü lise mezunu(n=14 kişi), %9,5'i (n=4 kişi) lisansüstü mezuniyete sahiptir. % 61,9'u (n=26 kişi) hiçbir turizm eğitimi almamıştır. %38,i(n=16 kişi) turizm eğitimi almıştır. STK'ların 10 tanesi (%23,8) tanesi Balıkesir il merkezinde, 32 tanesi (%76,2) ise ilçelerde faaliyette bulunmaktadır. STK'ların etkinlik düzeyine bakıldığında 13 STK'nın (%31) bölgesel düzeyde, 12 STK'nın (%28,5) yerel düzeyde, yine11 STK'nın (%26) ulusal düzeyde, 4 tanesinin (%9) uluslararası düzeyde, 2 tanesinin ise (%5) yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde faaliyette bulunduğu görülmektedir. Ankete katılan STK'ların 18'inin (%42,9) gelir kaynağı yardımlar, bağış ve aidatlardır.12 tanesinin (%28,5) sadece aidatlar olduğu görülmektedir. 7 STK'nın (%16,7) yardımlar ve bağış, 5 STK ise (%11,8) diğer seçeneğini (giriş ücretleri, merkezi bütçe, hediyelik eşya satışı, bağış, proje gelirleri ve üyelerin bağışları) işaretlemiştir. Faaliyet türleri açısından incelediğimizde en yüksek katılımın %14,3 ile web sayfası, internet yayınları ve sosyal medya olduğu görülmektedir. Bunu % 11,9 ile gazete ve broşür takip etmektedir. Katılımın en az olduğu seçenekler ise (%2,4); halk günleri, panel/konferans, Tanıtım Reklam Afişleri / Videolar' dır.

Tablo 1' de yerel STK'ların kırsal turizme etkilerini belirlemeye yönelik STK yöneticilerinin görüş ve tutumları yer almaktadır.

4.2. Yerel STK'ların Kırsal Turizme Etkilerine İlişkin STK Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin

Bulgular

Tablo 1: STK Yöneticilerinin Kırsal Turizm İle İlgili İfadelere Katılım Yüzdesi

	(1)*		(2)		(3)		(4)		(5)		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Örgütümüz kırsal turizmi geliştirme konusunda çalışmalarına katkı yapmaktadır.	7	16,7	2	4,8	2	4,8	11	26,2	20	47,6	3,83
Örgütümüz özellikle bayanları teşvik ederek hediyelik eşya yapımının geliştirilmesine katkı yapmaktadır.	13	31,0	7	16,7	3	7,1	8	19,0	11	26,2	2,93
Örgütümüz orman, göl, akarsu vb. doğal güzelliği olan alanlarda turizm amaçlı tesisler yapılması için girişimcileri teşvik etmeye çalışmaktadır.	10	23,8	5	11,9	1	2,4	12	28,6	14	33,3	3,36
Örgütümüz çevrede ev pansiyonculuğunu özendirerek çalışmalara katkı sağlamaktadır.	12	28,6	6	14,3	4	9,5	8	19,0	12	28,6	3,04
Örgütümüz turizmin 12 ay yapılabilmesi için yapılan çalışmalara katkı yapmaktadır.	7	16,7	4	9,5	5	11,9	9	21,4	17	40,5	3,59
Örgütümüz bölge turizminin çeşitlendirilmesi çalışmalarına katkı yapmaktadır.	3	7,1	2	4,8	4	9,5	11	26,2	22	52,4	4,11
Örgütümüz turizm etkinliklerinin yöredeki diğer mahalle ve köylere yayılması konusunda çalışmalarda bulunmaktadır.	5	11,9	3	7,1	5	11,9	10	23,8	19	45,2	3,83
Örgütümüz tek ve/veya ortak olarak yörede turizm amaçlı projelere katılmaktadır.	4	9,5	7	16,7	4	9,5	8	19,0	19	45,2	3,74
Örgütümüz yöredeki turizm değerlerinin pazarlaması için çeşitli seyahat acenteleri ile yakın temas halindedir.	8	19,0	9	21,4	1	2,4	7	16,7	17	40,5	3,38
Örgütümüz yöreye gelen turistlere hizmet etmek üzere turizm gönüllüleri oluşturmaya çalışmaktadır.	13	31,0	8	19,0	1	2,4	7	16,7	13	31,0	2,97
Örgütümüz yöredeki turizm değerlerinin tanıtımı için yıl içinde çeşitli çevre gezileri/doğa yürüyüşleri düzenlemektedir.	11	26,2	9	21,4	3	7,1	8	19,0	11	26,2	2,98
Örgütümüz yöredeki turizm faaliyetlerine katkı için yıl içinde çeşitli yarışmalar düzenlemektedir.	15	35,7	8	19,0	4	9,5	1	2,4	14	33,3	2,79
Örgütümüz yöre kültürünü tanıtım amaçlı kermesler düzenlemektedir.	14	33,3	7	16,7	3	7,1	4	9,5	14	33,3	3,00
Örgütümüz yöreye ait geleneksel dokumacılık ve	12	28,6	5	11,9	3	7,1	6	14,3	16	38,1	3,21

el sanatları kültürünü desteklemektedir.												
Örgütümüz yöreye ait yöresel yemeklerin tanıtımını sağlamaktadır.	14	33,3	5	11,9	3	7,1	6	14,3	14	33,3	3,02	
Örgütümüz yöredeki turizm faaliyetlerine katkı için yıl içinde çeşitli gösteriler/halk oyunları etkinliklerinde bulunmaktadır.	14	33,3	8	19,0	-	---	6	14,3	14	33,3	2,95	
Örgütümüz ekolojik dengeyi korumak için çalışmalar yapmaktadır.	7	16,7	3	7,1	2	4,8	11	26,2	19	45,2	3,76	
Örgütümüz doğal çevreyi koruyarak kırsal turizmin gelişmesini amaçlamaktadır.	6	14,3	4	9,5	2	4,8	10	23,8	20	47,6	3,80	
Örgütümüz kırsal turizm amaçlı projelere destek olmaktadır.	6	14,3	6	14,3	3	7,1	12	28,6	15	35,7	3,57	
Örgütümüz kırsal turizm etkinliklerinin yörede ve çevresinde yayılması için etkinlikler düzenlemektedir.	7	16,7	8	19,0	3	7,1	8	19,0	16	38,1	3,43	
Örgütümüz yörede bulunan turistik değerlerin (ören yeri, camii, hamam vb.) restorasyonu ve korunması çalışmalarında yer almaktadır.	10	23,8	3	7,1	4	9,5	10	23,8	6	14,3	2,45	
Örgütümüzün kırsal turizmin gelişmesi için yapmış olduğu çabalar yeterlidir.	8	19,0	9	21,4	6	14,3	6	14,3	13	31,0	3,16	
Örgütümüzün kırsal turizmin gelişmesi için Balıkesir'deki yerel yönetimler ile işbirliği yeterli düzeydedir.	11	26,2	12	26,8	3	7,1	7	16,7	9	21,4	2,78	
Örgütümüz kırsal turizme gerekli önemi göstermektedir.	5	11,9	4	9,5	6	14,3	12	28,6	15	35,7	3,67	
Örgütümüz kırsal turizm amaçlı tesisler yapılması için girişimcileri teşvik etmektedir.	7	16,7	9	21,4	5	11,9	9	21,4	12	28,6	3,24	
Örgütümüz yöre kültürünün sürdürülebilirliğini amaçlamaktadır.	4	9,5	2	4,8	2	4,8	9	21,4	25	59,5	4,26	
Örgütümüz kırsal turizmi geliştirme çalışmalarına destek vermektedir.	3	4,1	6	14,3	3	7,1	11	26,2	19	45,2	3,88	
Örgütümüz turizm etkinliklerinin köylere yayılması çalışmalarını desteklemektedir.	5	11,9	6	14,3	3	7,1	8	19,0	20	47,6	3,76	
Örgütümüz kırsal alanda yaşayan insanları kırsal turizm alanında çalışmaya teşvik etmektedir.	7	16,7	5	11,9	4	9,5	6	14,3	20	47,6	3,64	
Örgütümüz yörenin sanatsal ve geleneksel kültürünü korumak için çalışmalar yapmaktadır.	5	11,9	4	9,5	4	9,5	10	23,8	19	45,2	3,81	
Örgütümüz kırsal alanlardaki betonlaşmayı önleme çalışmalarında etkin rol üstlenmektedir.	5	11,9	6	14,3	9	21,4	5	11,9	17	40,5	3,54	
Örgütümüz kırsal turizmin tanıtımı için ulusal ve uluslararası alanda düzenlenen fuarlara katılmaktadır.	13	31,0	10	23,8	3	7,1	5	11,9	11	26,2	2,79	
Örgütümüz yöre halkına kırsal turizmi tanıtmaya ve bilinçlendirme amaçlı eğitimler ve seminerler düzenlemektedir.	13	31,0	11	26,2	6	14,3	3	7,1	13	31,0	3,09	
Örgütümüz kırsal turizm ile ilgili yerel televizyon ve basında çeşitli tanıtımlar yapmaktadır.	9	21,4	11	26,2	6	14,3	6	14,3	10	23,8	2,92	
Genel Ortalama: 3,37; Cronbach's Alpha: 0,96 (* 1=Kesinlikle Katılmıyorum 2=Katılmıyorum 3=Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum 4=Katılıyorum 5=Kesinlikle Katılıyorum)												

Araştırmaya katılan STK yöneticilerinin Balıkesir ilinde kırsal turizmin gelişmesi için yapmış oldukları faaliyetlere katılım durumları ile ilgili görüşleri incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip olan ifadeler şöyledir; "Örgütümüz yöre kültürünün sürdürülebilirliğini amaçlamaktadır." (ort=4,26), "Örgütümüz bölge turizminin çeşitlendirilmesi çalışmalarına katkı yapmaktadır." (ort=4,11), "Örgütümüz kırsal turizmi geliştirme çalışmalarına destek vermektedir." (ort=3,88), "Örgütümüz kırsal turizmi geliştirme konusunda çalışmalara katkı yapmaktadır." (ort=3,83), "Örgütümüz turizm etkinliklerinin yöredeki diğer mahalle ve köylere yayılması konusunda çalışmalarda bulunmaktadır." (ort=3,83), "Örgütümüz yörenin sanatsal ve geleneksel kültürünü korumak için çalışmalar yapmaktadır." (ort=3,81), "Örgütümüz doğal çevreyi koruyarak kırsal turizmin gelişmesini amaçlamaktadır." (ort=3,80), "Örgütümüz ekolojik dengeyi korumak için çalışmalar yapmaktadır." (ort= 3,76), "Örgütümüz turizm etkinliklerinin köylere yayılması çalışmalarını desteklemektedir." (ort=3,76), "Örgütümüz tek ve/veya ortak olarak yörede turizm amaçlı projelere katılmaktadır." (ort= 3,74) "Örgütümüz kırsal alanda yaşayan insanları kırsal turizm alanında çalışmaya teşvik etmektedir." (ort=3,64). En düşük ortalamaya sahip olan ifadeler ise; "Örgütümüz yöredeki turizm değerlerinin tanıtımı için yıl içinde çeşitli çevre gezileri/doğa yürüyüşleri düzenlemektedir." (ort=2,98), "Örgütümüz yöreye gelen turistlere hizmet etmek üzere turizm gönüllüleri oluşturmaya çalışmaktadır." (ort=2,97), "Örgütümüz yöredeki turizm faaliyetlerine katkı için yıl içinde

çeşitli gösteriler/halk oyunları etkinliklerinde bulunmaktadır.”(ort=2,95), “Örgütümüz özellikle bayanları teşvik ederek hediyelik eşya yapımının geliştirilmesine katkı yapmaktadır.” (ort=2,93), “Örgütümüz kırsal turizm ile ilgili yerel televizyon ve basında çeşitli tanıtımlar yapmaktadır.”(ort=2,92), “Örgütümüz yöredeki turizm faaliyetlerine katkı için yıl içinde çeşitli yarışmalar düzenlemektedir.” (ort=2,79), “Örgütümüzün kırsal turizmin gelişmesi için Balıkesir’deki yerel yönetimler ile işbirliği yeterli düzeydedir.”(ort=2,78), “Örgütümüz kırsal turizmin tanıtımı için ulusal ve uluslararası alanda düzenlenen fuarlara katılmaktadır.” (ort=2,79), “Örgütümüz yörede bulunan turistik değerlerin (ören yeri, camii, hamam vb.) restorasyonu ve korunması çalışmalarında yer almaktadır.” (ort=2,45)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyada yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik değişimler her alanı olduğu gibi turizm sektörünü de etkilemiştir. Bu etki son yıllarda özellikle turizm tercihlerinde görülmeye başlanmıştır. Kitle turizminin yerine kırsal turizm gibi doğayla bütünleşik alternatif turizm türlerine yöneliş söz konusudur. Özellikle gelişmiş ülkelerde kırsal turizm oldukça popüler bir turizm türü haline gelmiştir. Kırsal turizmin başarı örnekleri incelendiğinde yerel paydaşların süreç içerisinde oldukça etkin ve iyi organize oldukları görülmektedir. Bir destinasyondaki turizm ile ilgili STK’lar ise turizm sistemindeki temel paydaşların başında gelmektedir. STK’ların paydaşlar arasındaki koordinasyonun sağlanması, yerel halkın güçlendirilmesi/desteklenmesi, yerel halkın yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik projelerin hazırlanması, halkın tabiat ve kültür değerlerini koruma duyarlılığının artırılması vb. yukarıda da bahsedildiği birçok rolleri vardır (Harman 2014: 356). Konuyla ilgili Balıkesir ili kapsamında yapılan bu çalışmada, STK’ların ilde kırsal turizmin gelişmesi için etkin olup olmadıklarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bunun için sadece turizm ve çevre ile ilgili STK’lara değil turizmin bütünleşik yapıya sahip bir sektör olması nedeniyle farklı kuruluş amacı taşıyan tüm STK’lara da ulaşmak istenmiştir. Fakat yapılan görüşmeler sonucunda turizm ve çevre ile ilgili STK’ların dışında diğerlerinin konuya oldukça ilgisiz kalması araştırma kapsamına alamamıza neden olmuştur. Buradan Balıkesir gibi önemli bir kırsal turizm potansiyeline sahip olan ilde faaliyet gösteren STK’ların etkili olmadıklarını hatta tamamen ilgisiz kaldıklarını söyleyebiliriz. Sadece turizm ve çevre ile ilgili STK’ların kırsal turizmin gelişebilmesi için, yöre kültürünün sürdürülebilirliğini amaçlama, bölge turizminin çeşitlendirilmesi çalışmalarına katkı yapma, kırsal turizmi geliştirme çalışmalarına destek verme, turizm etkinliklerinin yöredeki diğer mahalle ve köylere yayılması konusunda çalışmalarda bulunma, yörenin sanatsal ve geleneksel kültürünü korumak için çalışmalar yapma, doğal çevreyi koruyarak kırsal turizmin gelişmesini amaçlama, ekoloji dengeyi korumak için çalışmalar yapma gibi konularda daha etkili oldukları söylenebilir. STK’ların turizm için en önemli görevlerinden olan tanıtma ve pazarlama, halkın bilinçlendirilmesi gibi konularda zayıf kaldıkları söylenebilir. Aydın ve Selvi’nin (2012) Düzce ili için yapmış oldukları çalışmada da ifade ettikleri gibi, “STK’ların birbirleriyle ve diğer kamu kuruluşları ile ortak hareket ederek kırsal turizme yönelik (sergi, fuar, geziler, yöresel yemekler, konser vb.) daha çok faaliyet içinde olmaları” gerekmektedir. Ayrıca bir yörede turizmin geliştirilebilmesi için tüm yerel kuruluşların üzerine düşen görevleri en iyi şekilde yerine getirmesi ve tüm paydaşların ahenk içerisinde çalışmaları gerekmektedir. Yapılan araştırma sonucunda STK’ların ilde kırsal turizmin gelişmesi için diğer yerel paydaşlar ile işbirliğinin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Yerel paydaşlar ile işbirliğin artırılması hususu oldukça önemlidir.

Balıkesir sahip olduğu coğrafi konumu ve kendine özgü kültürel yapısı ile kırsal turizm bakımından oldukça zengin bir potansiyele sahip olmasına rağmen hak ettiği noktada değildir. Böylesi doğa tabanlı alternatif turizm türleri için zengin potansiyele sahip ildeki STK’lar incelendiğinde; Kırtık Köyü Organik Tarım ve Turizmi Geliştirme Derneği, Dursunbey Eko Köy ve Eko Turizmi Geliştirme ve Kalkınma Derneği, Memetalan Köyü Eko Turizm Derneği gibi az sayıda derneğin olduğu, kuruluş amacı veya ismi “kırsal turizm” olan STK’nın ise olmadığı görülmektedir. Balıkesir ilinde kırsal turizm ile ilgili STK’ların kurulması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bununla birlikte sadece turizm ile ilgili değil, turizmin sektörünün yapısı nedeniyle tüm STK’ların konuya duyarlı olmaları şarttır.

Tüm bilimsel çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmanın da bazı kısıtları vardır. Bu çalışma Balıkesir ilinde faaliyet gösteren turizm ve çevre ile ilgili STK’lar ile sınırlandırılmıştır ve bu STK’lar dan da çeşitli nedenlerle dönüş yapmayanlar olmuştur. Buna benzer bir araştırma Balıkesir ilindeki tüm STK’ları da kapsayacak şekilde veya başka iller için de yapılabilir. Ayrıca bu çalışmada STK’ların yapmış oldukları çalışmaların detayları veya katılımın düşük olduğu ifadelerin nedenleri üzerinde durulmamıştır. Bu nedenlerin de ortaya konulacağı bir çalışma yapılabilir ve alan yazına katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- AHİPAŞAOĞLU, Suavi (2006). *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*, Ankara: Gazi Kitabevi.
AKÇA, Hasan (2004). “Dünya’da ve Türkiye’de Kırsal Turizm”, *Standart Dergisi*, S. 43(513), s. 64.
AKÇA, Hasan, ESENGÜN, Kemal ve SAYILI, Murat (2001). “Kırsal Alanların Kalkındırılmasında Kırsal Turizmin Rolü”, *Standart Dergisi*, S.40(470), s. 30- 31.

- AYDIN, Ekrem ve SELVİ, M. Selim, (2012). "Kırsal Turizmde Yerel Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: Düzce İli Örneği", *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, S. 2(2), s. 148.
- BALIKESİR İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ, (2014). Balıkesir İlinin Turizm Potansiyeli. <http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/TR,90620/turizm-potansiyelimiz.html>, Erişim: 26.08.2015.
- DEMİRKOL, Mintaş, ÖNDER, D. Erinsel ve ACAR, Ersin (2007). Turizm Sektöründe Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü ve Önemi: Dünya, Avrupa ve Türkiye, İstanbul: *Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği*, s. 805.
- EROL, Miktaç (2007). "Sivil Toplum Kuruluşlarından (STK) Vakıflar ve Vakıflarda Muhasebe Kayıt Sistemi", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Issue S.13, s. 340.
- ERÖZDEN, Ozan (2000), *Merhaba Sivil Toplum*, İstanbul: Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayını.
- ESENGÜN, Kemal (2005). "Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm", Sivas: T.C Sivas Belediye Başkanlığı Sivas Kaplıcaları ve Turizm Potansiyeli Sempozyumu.
- GÜRDAL, Mehmet (2006). "Türkiye' de Turizmin Öncü Şehri Balıkesir'e Yönelik Yeni Açılımlar Ve Fırsatlar", *Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi*.
- HARMAN, Serhat, 2014. Sivil Toplum Kuruluşlarının Turizm Sistemindeki İşlevleri Üzerine Bir İnceleme, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), s. 356.
- İÇDUYGU, Ahmet, MEYDANOĞLU, Zeynep ve SERT, Deniz. Ş. (2011). *Türkiye' de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası*, İstanbul: TÜSEV Yayınları.
- KARAKUŞ, Olcay (2006). *Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye'deki Sivil Toplum Kuruluşları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı.
- KÖSEBALAN, Nalan (1996). *Turizm-Doğal Çevre Arasındaki Etkileşim ve Türkiye'de ki Büyük Ölçekli Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Doğal Çevre Sorunlarına Yönelik Duyarlılıkları ve Turizm*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- KÜÇÜKALTAN, Derman (2002). *Tarım Turizmi ve Türkiye' de Tarım Turizmi İşletmeciliği*, Ankara, Turizm Bakanlığı Yayını, s. 152.
- ÖZALP, Ali (2008). *Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumsal ve Siyasal Bakımdan Önemi*, T.C. İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı.
- ÖZÇATALBAŞ, Orhan (2006). *Türkiye'de Kırsal Turizm Potansiyeli ve Geliştirilmesi*, Antalya: Turizm ve Mimarlık Sempozyumu Bildiri Kitabı.
- SARI, Cemali ve KARABULUT, Yalçın, (2006). *Türk Kültürünün Dünyaya Açılan Penceresi Antalya' da Kırsal Turizm Potansiyeli: Kuzca Kötü Örneği*, Çanakkale: III. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Kongresi Bildiri Kitabı.
- SOYKAN, Füsün (1999). "Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, s. 69-73-75.
- SOYKAN, Füsün (2000). "Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, s. 21-26.
- SOYKAN, Füsün (2003). "Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi", *Ege Coğrafya Dergisi Issue*, S.12, s. 4-7.
- SOYKAN, Füsün (2006). "Avrupa'da Kırsal Turizme Bakış Kazanılan Deneyim", Balıkesir: II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi.
- UÇAR, Metin, ÇEKEN, Hüseyin ve ÖKTEN, Şevket, 2010. *Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma (Fethiye Örneği)*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- URAL, Ayhan ve KILIÇ, İbrahim (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- YAVUZ, Cevit (2003). *Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesinde Halkla İlişkiler ve Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü: Karadeniz Bölgesi Örneği*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Reklamcılık ve Tanıtım Bilim Dalı.